

**HelseDirektoratets merknader til alkoholloven § 1-8
og alkoholforskriftens kapittel 5, 6, 9 og 10,
gjeldende fra 1.1.2016**

Merknader til nye regler om inndragning. Prikktildelingssystem

Alkoholoven § 1-8. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

Kommunestyret kan i bevillingsperioden inndra en bevilling for resten av bevillingsperioden, eller for en kortere tid dersom vilkårene i § 1-7b ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfylder sine forpliktelser etter denne loven eller bestemmelser gitt i medhold av denne. Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av annen lovgivning når bestemmelsene har sammenheng med denne lovs formål.

En bevilling kan også inndras dersom det skjer gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, eller dersom det ved skjenkestedet skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a.

Departementet fastsetter i forskrift nærmere bestemmelser om inndragning av bevillinger etter første og annet ledd, herunder saksbehandlingsregler og standardiserte reaksjoner for ulike typer overtredelser.

En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året. Departementet gir forskrifter om avgrensning og utfylling av inndragningsadgangen etter dette ledd.

Statlige skjenkebevillinger kan når som helst inndras av departementet, selv om vilkårene etter første ledd ikke foreligger.

Endret ved lover 24 juni 1994 nr. 47, 23 juni 1995 nr. 42 (ikr. 1 jan 1996), 16 mai 1997 nr. 28 (ikr. 1 jan 1998), 17 des 2004 nr. 86 (ikr. 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 599), 19 juni 2015 nr. 65 (ikr. 1 okt 2015). Endres ved lov 18 sep 2015 nr. 93 (ikr. 1 jan 2016 iflg. res. 18 sep 2015 nr. 1066).

1.8.1 Generelt om bestemmelsen

Bestemmelsen regulerer bevillingsmyndighetens adgang til å inndra kommunale salgs- eller skjenkebevillinger og statlige skjenkebevillinger for alkoholholdig drikk i bevillingsperioden. Når bevillingen er inndratt, tapes retten til å utøve skjenking eller salg av alkoholholdig drikk for den perioden inndragningen gjelder. Inndragningsperioden kan vare ut resten av bevillingsperioden eller for kortere tid, avhengig av hva som er grunnlaget for inndragningsvedtaket.

Inndragning av bevilling kan skje når vilkårene for å ha bevilling ikke lenger er oppfylt, for eksempel at kravet til uklanderlig vandel i § 1-7b ikke er oppfylt.

I tilfeller der innehaver av kommunal salgs- eller skjenkebevilling ikke har oppfylt sine plikter etter alkoholoven, bestemmelser gitt i medhold av alkoholoven, bestemmelser i lov eller i medhold av lov som har sammenheng med alkoholovens formål, eller plikter som følger av vilkår i bevillingsvedtaket, gjelder bestemmelser om prikktildelegg, jf. alkoholforskriften kapittel 10, se egne merknader til dette kapitlet. Prikktildelingssystemet omfatter også gjentatt narkotikaomsetning og gjentatt diskriminering på skjenkesteder, jf. alkoholoven § 1-8 andre ledd. Prikktildelingssystemet er hjemlet i alkoholoven § 1-8 tredje ledd.

Adgangen til å inndra en kommunal bevilling er i utgangspunktet lagt til kommunestyret. Dersom det i kommunen er foretatt en generell delegasjon av myndighet i bevillingssaker til formannskap, byråd eller faste utvalg i henhold til kommuneloven, vil dette i utgangspunktet også omfatte inndragningsadgangen. Inndragningsadgangen kan også delegeres til administrasjonen i kommunen eller en interkommunal sammenslutning, jf. § 1-7 femte ledd, men dette forutsetter et særskilt delegasjonsvedtak.

Inndragning er et enkeltvedtak, som kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. For kommunale bevillinger er fylkesmannen rette klageinstans, jf. § 1-16 og merknadene til denne.

Det har vært stilt spørsmål om inndragning av bevilling er straff etter Grunnloven § 96 eller Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 6. Spørsmålet har vært behandlet i domstolene og hos Sivilombudsmannen, som begge har kommet til at inndragning ikke er å anse som straff etter verken Grunnloven § 96 eller EMK artikkel 6.

Inndragning av bevillingen må skilles fra inndragning av alkoholholdig drikk, jf. § 10-3. Denne bestemmelsen tilhører alkohollovens kapittel om straff, og denne form for inndragning kan bare utøves av påtalemyndigheten.

1.8.2 Nærmere om bestemmelsens innhold

1.8.2.1. Kravet til uklanderlig vandel i § 1-7b er ikke lenger oppfylt

Kravet til uklanderlig vandel i § 1-7b skal til enhver tid være oppfylt. Dersom det viser seg at vandelskravet ikke er oppfylt, kan bevillingen inndras. Bevillingsmyndigheten skal ikke bare vurdere kravet til vandel på søknadstidspunktet, men har også ansvaret for å føre kontroll med at vandelskravet er oppfylt når virksomheten er i drift. Dette innebærer at brudd på vandelskravet som blir avdekket i bevillingsperioden, enten bruddet refererer seg til denne perioden eller tidligere perioder, kan føre til inndragning av bevillingen.

Kravet til uklanderlig vandel omfatter bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, altså den samme personkretsen som skal vandelsvurderes på søknadstidspunktet.

Det kan vise seg i driftsperioden at det er andre personer enn de som ble oppgitt i søknaden som har vesentlig innflytelse på virksomheten, og dermed skal vandelsvurderes. Dersom søkeren har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger i forbindelse med kravene for å få bevilling, kan bevillingen inndras. Momenter i vurderingen av om bevillingen bør inndras i slike tilfeller vil bl.a. være hvilke opplysninger det gjelder, hvor store avvik det dreier seg om og om bevillingshaver kan klandres for ikke å ha gitt korrekte eller fullstendige opplysninger på søknadstidspunktet.

Alkoholloven forutsetter uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen, bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen. Forhold som kan tilsi at bevillingshaver ikke har uklanderlig vandel i forhold til skatte-, avgifts- og regnskapsreglene, kan være manglende innsending av selvangivelse, mangelfull regnskapsføring og oppgaver vedrørende merverdiavgift og skattetrekk som ikke er sendt til skattekontor (tidligere fylkesskattekontor)/skatteoppkrever.

I vurderingen av om kravet til vandel er oppfylt, kan bevillingsmyndigheten ta hensyn både til forhold som ikke har vært kjent for bevillingsmyndighetene tidligere, og forhold som har vært kjent, men

som ikke alene har vært tilstrekkelig til avslag eller inndragning. Det kan under ingen omstendighet legges vekt på forhold som er eldre enn ti år, jf. § 1-7b fjerde ledd.

For nærmere omtale av vandelskravet vises til gjennomgangen under § 1-7b.

Meldeplikten i § 1-15 andre ledd er et viktig virkemiddel i kontrollen av at vandelskravet til enhver tid er oppfylt. Denne pålegger politiet, skatte- og avgiftsmyndighetene, av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt, å informere bevillingsmyndigheten om forhold som antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet. Se merknadene til § 1-15.

1.8.2.2 Gjentatt narkotikaomsetning på skjenkested

Det fremgår av § 1-8 tredje ledd at bevillingen kan inndras dersom det skjer gjentatt omsetning av narkotika på skjenkestedet. Bruk eller besittelse av narkotika rammes ikke av bestemmelsen.

Bevillingen kan inndras selv om bevillingshaver ikke kjente til omsetningen av narkotika. Det vises til at bevillingshaver plikter å holde seg orientert om forholdene ved skjenkestedet og skal sørge for at omsetning av narkotika ikke finner sted. I den skjønsmessige vurderingen av om bevillingen bør inndras, og hvor lang inndragningsperioden eventuelt skal være, vil det imidlertid være relevant å vurdere i hvilken grad bevillingshaver kan klandres for forholdet. I vurderingen kan det blant annet legges vekt på hva bevillingshaveren har foretatt seg for å hindre narkotikaomsetning ved stedet.

1.8.2.3 Gjentatt ulovlig diskriminering ved skjenkested, jf. straffeloven § 349a

Det fremgår av § 1-8 tredje ledd at bevillingen kan inndras dersom det skjer gjentatt diskriminering på skjenkestedet. Bestemmelsen er tatt inn i § 1-8 som en presisering, for å fjerne all tvil om at utestedsdiskriminering er inndragningsgrunn i medhold av § 1-8. I tråd med straffeloven § 349a rammer forbudet diskriminering på grunn av personens religion, rase, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse eller homofil legning, leveform eller orientering.

Det er ikke et vilkår for inndragning at bevillingshaver har hatt faktisk kjennskap til diskrimineringen eller på annen måte kan klandres for forholdet. Begrunnelsen for dette er at bevillingshaveren er ansvarlig for utøvelsen av bevillingen, herunder å holde seg orientert om virksomheten på skjenkestedet.

Spørsmålet om i hvilken grad bevillingshaver kan klandres for forholdet er relevant i den skjønsmessige vurderingen av om bevillingen bør inndras og inndragningsperiodens lengde, jf. § 1-8 andre ledd. I vurderingen kan det legges vekt på hva bevillingshaveren har foretatt seg for å hindre diskriminering ved stedet.

Begrepet "ved skjenkestedet" omfatter diskriminering knyttet til virksomheten og dens tilbud til publikum. Geografisk omfatter begrepet selve skjenkelokalet, men også området utenfor skjenkestedet. For eksempel er inngangsparti, bakdører mv. omfattet. Bevillingshaver hefter ikke for diskriminering som skjer uten tilknytning til skjenkestedet.

Dersom ansatte på skjenkestedet diskriminerer med hensyn til adgang til stedet, til å få servering, plassering i lokalet, servicenivå eller lignende, vil dette omfattes av bestemmelsen. Bestemmelsen rammer både ytringer, handlinger og unnlatelser. Diskriminering fra stedets gjester omfattes ikke av bestemmelsen.

Det er et vilkår for inndragning at det dreier seg om "gjentatt diskriminering". Med "gjentatt" menes at det har skjedd flere tilfeller av diskriminering. Med gjentakelse menes ikke at bevillingsmyndigheten må ha reagert mot skjenkestedet tidligere, og at det således foreligger et nytt brudd på bestemmelsen. Lovbestemmelsen vil i praksis rette seg mot tilfeller der det er på det rene at det over noe tid har skjedd flere tilfeller av diskriminering ved skjenkestedet.

1.8.2.4 Salgs- eller skjenkebevillingen er ikke benyttet i løpet av det siste året

Ifølge alkoholloven § 1-8 fjerde ledd kan en salgs- eller skjenkebevilling inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året. Fristen starter på det tidspunkt salget eller skjenkingen opphører. Inndragning kan først skje når det er gått ett år fra salget eller skjenkingen opphørte.

Bevillingen faller ikke bort automatisk. Hvis kommunen ønsker å inndra bevillingen, må det fattes vedtak om dette.

Inndragningsadgangen ved driftsstans som skyldes forhold utenfor bevillingshavers kontroll, er nærmere regulert i alkoholforskriften kapittel 10.

1.8.2.5 Statlige bevillinger

De statlige skjenkebevillingene kan bli vurdert og eventuelt inndratt når staten måtte ønske det, både som følge av regelbrudd som nevnt ovenfor eller av rent alkoholpolitiske grunner. Bakgrunnen for dette er at de statlige bevillingene gis inntil videre, uten å være begrenset av en bevillingsperiode.

1.8.3. Inndragning ved eierskifte

Ved eierskifte oppstår spørsmålet om forhold som gjelder den gamle eieren vil kunne føre til inndragning for den nye. Dersom den nye eieren var vesentlig andelseier i det gamle selskapet eller på annen måte kan knyttes til forrige bevillingshaver, vil dette kunne legges til grunn for vurdering av inndragningsadgangen. En bevillingshaver kan for eksempel ikke fri seg fra tidligere overtredelser ved endring av selskapsform eller endringer i eierkonstellasjonene. De eksisterende heftelsene vil følge med, men kommunen kan i sin vurdering velge å legge vekt på at det nå er nye personer inne i bildet. Det avgjørende er det underliggende forhold og om det faktisk er kontinuitet i driften. Det vises til gjennomgangen av bestemmelsen i § 1-10 om eierskifte.

1.8.4 Saksbehandlingen i inndragningssaker

Inndragning av bevilling er et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Et inndragningsvedtak blir da underlagt de krav som forvaltningsloven stiller til behandlingsmåten ved enkeltvedtak. For inndragning etter prikktildelingssystemet, gjelder egne saksbehandlingsregler, se alkoholforskriften §§ 10-5 og 10-6.

1.8.4.1 Før vedtak treffes

I henhold til forvaltningsloven § 16 skal bevillingshaver varsles om at bevillingsmyndigheten vurderer å inndra bevillingen. Bevillingshaver må gis en rimelig tid til å uttale seg i sakens anledning.

Av forvaltningsloven § 17 følger det at forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes. Dette omfatter bl.a. å sørge for at uttalelser fra bevillingshaver vurderes, og at kontrollmyndigheten foretar de undersøkelser som saken krever.

I forvaltningsloven §§ 18 og 19 er det regler om hva en part kan kreve innsyn i. Dette gjelder først og fremst alle sakens dokumenter. Bevillingshaver har i en viss utstrekning rett til å gjøre seg kjent med faktiske opplysninger i interne dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18 tredje ledd.

1.8.4.2 Krav til vedtaket

Inndragningsvedtaket skal begrunnes. Begrunnelsen må fremgå av underretningen om vedtaket som sendes til bevillingshaver. Begrunnelsen skal inneholde følgende:

-Hvilket rettslig grunnlag som anføres, dvs. hjemmel for inndragning og hvilke regler som er brutt

- Redegjørelse for det faktiske grunnlaget for inndragningen

-De hovedhensyn som har vært avgjørende for inndragningen. Hvis det er gitt kommunale retningslinjer for skjønnsutøvelsen i inndragningsaker, må det henvises til disse

I følge forvaltningsloven § 27 skal bevillingshaver underrettes skriftlig om begrunnelsen for vedtaket, klageadgang, klagefrist, klageinstans, fremgangsmåte ved klage, samt om retten, etter § 18 jf. § 19, til å se sakens dokumenter. Det skal også underrettes om adgangen til å anmode om utsatt iverksettelse av vedtaket, jf. forvaltningsloven § 42. En utsatt iverksettelse innebærer at inndragningsvedtaket ikke iverksettes før klagen er avgjort.

Alkoholforskriften kapittel 10. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

Generell innledning

Kapittel 10 inneholder nærmere bestemmelser om inndragning etter alkoholloven § 1-8. Forskriften er hjemlet i alkoholloven § 1-8 tredje og fjerde ledd.

Alkoholforskriften §§ 10-1 til 10-6 gir nærmere bestemmelser om inndragning av bevillinger etter alkoholloven § 1-8 første og annet ledd, herunder saksbehandlingsregler og standardiserte reaksjoner for ulike typer overtredelser. Reglene utgjør til sammen et prikktildelingssystem.

Alkoholforskriften § 10-7 (tidligere § 10-1) avgrenser adgangen til å inndra bevillinger som følge av at bevillingen ikke er benyttet i løpet av det siste året, jf. alkoholloven § 1-8 fjerde ledd.

Om prikktildelingssystemet

Bestemmelsene i §§ 10-1 til 10-6 innebærer et system for prikktildeling ved brudd på bevillingshavers alkoholrettslige forpliktelser. Reglene innebærer at ulike typer brudd blir tildelt et visst antall prikker og hvor 12 tildelte prikker i løpet av to år vil føre til en standardreaksjon på inndragning i én uke.

Ordningen er obligatorisk, og kommunen er forpliktet til å følge de anvisninger som følger av forskriften.

Ordningen har sin bakgrunn i Stortingsmelding 30 (2011–2012) Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk og Innst. 207 S (2012-2013). Det ble her pekt på at det er dokumentert store utfordringer knyttet til overskjenking og salg og skjenking til mindreårige, samtidig som reaksjoner overfor salgs- og skjenkesteder i liten grad ble iverksatt. Tall fra Statens institutt for rusmiddelforskning viste at det var få kommuner som foretok inndragning sett i sammenheng med

antall innrapporterte overtredelser. Det ble også påpekt i meldingen at manglende reaksjoner ved overtredelser fører til at useriøse aktører får et konkurransefortrinn på bekostning av de seriøse aktørene. Det ble på denne bakgrunn konkludert med at det skulle utarbeides nasjonale krav til kommunenes reaksjon ved brudd på alkoholoven.

Innføring av et system for nasjonale krav ved brudd på kommunale bevillinger etter alkoholoven ble fulgt opp i høringsnotat av 17.01.2014, Prop. 58 L og Innst. 252 L (2014-2015).

Hovedformålet med prikktildelingssystemet er å sikre at brudd på lovverket blir fulgt opp. I forarbeidene ble det påpekt at det er viktig at muligheten for inndragning fremstår som en reell følge av brudd på regelverket. Dersom inndragningsmuligheten ikke blir benyttet, vil dette kunne svekke den preventive effekten av inndragningsbestemmelsen og føre til at respekten for regelverket blir redusert, også blant de bevillingshaverne som i utgangspunktet ønsker å operere innenfor regelverket.

Videre er systemet ment å føre til en forenkling av saksbehandlingen av inndragningssaker i kommunen. Prikktildelingssystemet vil gi klare retningslinjer for når en bevilling skal inndras og hvilken reaksjon som normalt skal velges. Det skal ikke utøves skjønn i samme grad som tidligere. Forslaget åpner imidlertid for bruk av skjønn i de helt spesielle tilfellene.

Et annet hensyn er å skape større grad av likhet, forutberegnelighet og rettssikkerhet for den enkelte bevillingshaver uavhengig av hvilken kommune man driver næringsvirksomhet i. Et obligatorisk prikktildelingssystem vil legge til rette for mer rettferdige konkurranseforhold og gi gode rammebetingelser for de aktørene som driver i henhold til gjeldende regelverk. Systemet skal også gi bevillingshaverne og kommunene økt trygghet for at regler om saksbehandling og kontradiksjon er ivaretatt.

Konsekvensene av eventuelle brudd vil være tydelige og forutsigbare med et prikktildelingssystem. Dette kan være til hjelp for bevillingshaverne når de utarbeider rutiner og internkontroll for å sikre at driften er i samsvar med alkoholoven.

I forarbeidene fremheves det at et prikktildelingssystem gir pedagogiske fordeler. Systemet skal være enkelt å sette seg inn i og forstå, både for saksbehandlere, bevillingshavere, politikere og publikum/media.

Bruken av prikker innebærer en normering av overtredelsenes alvorlighetsgrad, på en måte som gjør det enkelt å differensiere mellom ulike typer overtredelser, samt å vekte ulike typer overtredelser i kombinasjon.

Forskriften trådte i kraft 1. januar 2016. Forskriften gjelder overtredelser begått fra og med denne dato. Kommuner som har hatt egne varianter av prikkssystemer, vil således ikke kunne overføre prikker til det nye systemet.

§ 10-1

Bestemmelsene om prikktildeling og inndragning i § 10-2 til § 10-6 gjelder der kontroll gjennomført i henhold til kapittel 9 i denne forskriften eller rapport fra andre myndigheter, avdekker at innehaver av kommunal salgs- eller skjenkebevilling ikke har oppfylt sine plikter etter alkoholoven,

bestemmelser gitt i medhold av alkoholloven, bestemmelser i lov eller i medhold av lov som har sammenheng med alkohollovens formål, eller plikter som følger av vilkår i bevillingsvedtaket.

Helsedirektoratets merknader

10.1.1 Virkeområde

Bestemmelsene om prikktildeling og inndragning i §§ 10-2 til 10-6 gjelder der innehaver av kommunal salgs- eller skjenkebevilling ikke har oppfylt sine plikter etter alkoholloven, bestemmelser gitt i medhold av alkoholloven, bestemmelser i lov eller i medhold av lov som har sammenheng med alkohollovens formål, eller plikter som følger av vilkår i bevillingsvedtaket.

Prikktildelingssystemet omfatter blant annet overtredelser som salg/skjenking til mindreårige og til åpenbart påvirkede, brudd på tidsbestemmelser mv., se § 10-3. Det omfatter også gjentatt narkotikaomsetning og gjentatt diskriminering på skjenkesteder, jf. alkoholloven § 1-8 andre ledd.

Ved brudd på vilkår for bevillingen, må det skilles mellom vilkår som er forutsetninger for bevillingen og vilkår som innebærer forpliktelser for bevillingshaver, jf. alkoholloven §§ 3-2 og 4-3. Et skjenkested kan for eksempel ha søkt om bevilling for et bestemt driftskonsept, som at skjenkestedet skal være en restaurant. Dersom bevillingshaver endrer konsept fra restaurant til pub, vil dette kunne anses som et brudd på de forutsetningene som lå til grunn for at bevillingen ble gitt. Den naturlige reaksjonen vil da være å vurdere tilbakekall av bevillingen etter forvaltningsloven § 35, ikke midlertidig inndragning. Et vilkår om at bevillingshaver skal ha en aldersgrense for adgang til lokalet, eller at de ansatte forbyr å drikke alkohol i arbeidstiden, innebærer derimot en forpliktelse for bevillingshaver og vil derfor falle inn under reglene om prikktildeling.

Brudd på vandelskrav etter § 1-7b er ikke omfattet av det foreslåtte prikktildelingssystemet, selv om dette omfattes av inndragningsgrunnene i § 1-8. I tilfeller hvor vandelskravet ikke lenger er oppfylt, vil det ikke være riktig å inndra bevillingen for en kortere periode, da det er et lovkrav at vandelskravet skal være oppfylt til enhver tid, jf. alkoholloven § 1-7b. Dersom vandelskravet ikke er oppfylt, er forutsetningene for bevillingen ikke lenger til stede, og riktig framgangsmåte vil være å inndra bevillingen ut perioden.

Inndragning etter alkoholloven § 1-8 fjerde ledd, det vil si inndragning fordi bevillingen ikke brukes, omfattes heller ikke av systemet.

10.1.2 Grunnlag for prikktildeling

Prikker kan kun tildeles på bakgrunn av kontroll gjennomført i henhold til alkoholforskriften kapittel 9 eller rapport fra andre myndigheter.

I henhold til alkoholforskriften § 9-1 har kommunen ansvar for kontroll med utøvelsen av kommunale salgs- og skjenkebevillinger. Slik kontroll kan utføres ved gjennomgang av skriftlige dokumenter og ved stedlig kontroll i salgs- og skjenkestedenes lokaler, jf. alkoholloven § 1-9 tredje ledd.

Kommunikasjon mellom kommunen og personer knyttet til salgs- og skjenkestedet som ikke foretas i kontrollsammenheng, danner ikke grunnlag for prikktildeling. Formålet med denne begrensningen er å sikre at kommunene skal kunne gi salgs- og skjenkestedene god veiledning om regelverket og hva stedene kan gjøre for å overholde det. For å oppnå dette må det legges til rette for en fri dialog

mellom kommune og bransje, i tillit til at det ikke kan føre til prikktildeling. Dette innebærer blant annet at veiledende dialog og veiledningsbesøk på stedene ikke skal danne grunnlag for prikker.

Rapporter fra andre myndigheter kan også danne grunnlag for prikktildeling. Dette kan for eksempel være rapporter fra politiet etter bruk av stengningsadgangen, jf. alkoholloven § 1-8 a, eller rapport om narkotikaomsetning på stedet, jf. alkoholloven § 1-8 andre ledd.

§ 10-2.

Ved overtredelser som nevnt i § 10-3 skal kommunen tildele bevillingshaver et bestemt antall prikker. Likeartede brudd avdekket ved samme kontroll skal anses som ett enkelt brudd.

Dersom bevillingshaver i løpet av en periode på to år er tildelt til sammen 12 prikker, skal kommunestyret inndra bevillingen for et tidsrom på én uke. Dersom det i løpet av toårsperioden blir tildelt flere enn 12 prikker skal kommunestyret øke lengden på inndragningen tilsvarende.

Ved beregning av toårsperioden skal overtredelsestidspunktene legges til grunn.

Toårsperioden gjelder uavhengig av om bevillingen er fornyet i løpet av perioden, jf. alkoholloven § 1-6. Ved overdragelse begynner ny periode på overdragelsestidspunktet, jf. alkoholloven § 1-10 første ledd.

Helsedirektoratets merknader

10.2.1 Bestemt antall prikker

Ved overtredelser som nevnt i § 10-3 skal kommunen tildele bevillingshaver et bestemt antall prikker. Antall prikker som skal gis knytter seg til overtredelsens alvorlighetsgrad. I § 10-3 er det fastsatt hvor mange prikker den enkelte overtredelse i utgangspunktet skal medføre. Innenfor normalområdet til den enkelte overtredelse, har det ingen betydning om det foreligger formildende eller skjerpende omstendigheter. Kommunen vil i disse tilfellene være forpliktet til å tildele det fastsatte antallet prikker.

Dersom det foreligger «svært skjerpende» eller «helt spesielle og svært formildende» omstendigheter, kan kommunen imidlertid velge å justere antallet prikker opp eller ned eller øke inndragningslengden, les mer under merknadene til § 10-4.

10.2.2 Likeartede overtredelser

Likeartede brudd avdekket ved samme kontroll skal anses som ett enkelt brudd. Dette innebærer at antall prikker som er angitt for overtredelse av en bestemt bestemmelse, skal legges til grunn uavhengig av om man finner ett eller flere brudd på den aktuelle bestemmelsen i en og samme kontroll. Ved funn av for eksempel to overtredelser av samme bestemmelse (likeartede brudd) på samme kontroll, skal antall prikker altså ikke dobles. Imidlertid vil flere likeartede brudd være et typisk eksempel på en omstendighet som kan anses som «svært skjerpende», jf. 10-4 andre ledd, slik at salgs- eller skjenkestedet ilegges noen flere prikker (likevel ikke dobling).

Dersom en eller flere av de likeartede overtredelsene er av så alvorlig karakter at det foreligger «svært skjerpene omstendigheter», jf. 10-4 andre ledd, kan kommunen også velge å tildele flere prikker for selve overtredelsen.

Det kan etter dette tenkes tilfeller der kommunen først tildeler flere prikker for den enkelte overtredelsen og dernest vurderer at det bør tildeles flere prikker som følge av at det er flere overtredelser. Ett eksempel kan være at det avdekkes tre tilfeller av åpenbart påvirkede personer, men en av dem er så kraftig påvirket at det anses å foreligge «svært skjerpene omstendigheter», se merknader til § 10-4. Kommunen kan for eksempel da øke antallet prikker for den enkelte overtredelse fra fire til seks prikker, dernest kan den etter en samlet vurdering komme til at det bør tildeles to prikker som følge av antallet overtredelser, til sammen åtte prikker.

Dersom kontrollørene avdekker mange likeartede overtredelser, kan dette også vurderes som uforsvarlig drift som skal tildeles åtte prikker, jf. § 10-3 (se merknader til denne bestemmelsen).

10.2.3 Innslagspunkt for inndragning

Dersom bevillingshaver i løpet av en periode på to år er tildelt til sammen 12 prikker, skal kommunestyret inndra bevillingen for et tidsrom på én uke.

De enkelte brudd skal som utgangspunkt gi åtte, fire, to eller én prikk. Et enkelt brudd vil derfor normalt ikke alene kunne føre til inndragning. Dersom det avdekkes flere brudd i løpet av en kontroll som til sammen gir tolv prikker eller mer vil dette imidlertid føre til inndragning.

Dersom det foreligger skjerpene omstendigheter ved bruddet vil det også kunne tildeles flere prikker etter den foreslåtte unntaksbestemmelsen, se § 10-4, noe som etter omstendighetene vil kunne føre til inndragning grunnet ett enkelt forhold.

10.2.3 Opptjeningsperioden

Dersom bevillingshaver i løpet av en periode på to år er tildelt til sammen 12 prikker, skal kommunestyret inndra bevillingen for et tidsrom på én uke.

Hvert salgs- og skjenkested skal kontrolleres minst en gang i året, jf. alkoholforskriften § 9-7. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder og fordelingen av kontrollene skal skje på bakgrunn av behov og risiko. For eksempel vil det normalt være behov for flere kontroller på en nattklubb enn ved et sykehjem. En opptjeningsperiode på to år sikrer at alle bevillingssteder blir kontrollert minst to ganger i løpet av opptjeningsperioden. I snitt vil stedene bli kontrollert seks ganger i opptjeningsperioden, men her vil det i praksis være svært stor variasjon.

Ved beregning av toårsperioden skal overtredelsestidspunktet legges til grunn. Det er tidspunktet da handlingen eller unnlatelsen fant sted. Alle overtredelsene som skal summeres må dermed ha funnet sted innenfor en periode på maksimalt to år.

I det antallet prikker overstiger 12, skal kommunen sende ut et forhåndsvarsel om at tildeling av prikker danner grunnlag for inndragning jf. § 10-6. Ny periode begynner da å løpe fra etter siste overtredelsestidspunkt som omfattes av inndragningssaken.

I noen tilfeller kan overtredelsen anses å være pågående, for eksempel ved manglende innlevering av omsetningsoppgave/betaling av omsetningsgebyr, se § 10-3. Overtredelsestidspunktet anses da å

starte ved utløpet av kommunens frist og vare inntil leverings-/betalingstidspunkt. Dersom kommunen velger å foreta inndragning på dette grunnlaget før leverings-/betalingstidspunktet, vil overtredelsen anses som avsluttet på inndragningstidspunktet.

Forskriften trådte i kraft 1. januar 2016. Forskriften gjelder overtredelser begått fra og med denne dato.

Toårsperioden gjelder uavhengig av om bevillingen er fornyet i løpet av perioden, jf. alkoholoven § 1-6. I de fleste tilfeller vil en ny bevillingsperiode i realiteten innebære en fornyelse av den allerede gitte bevillingen.

Ved overdragelse av virksomheten begynner ny periode på overdragelsestidspunktet, jf. alkoholoven § 1-10 første ledd. At den nye bevillingshaveren driver på tidligere eiers bevilling i en periode før kommunen eventuelt innvilger den nye eierens søknad om bevilling har ikke betydning.

Dersom forhåndsvarsel om inndragning er sendt ut før overdragelsestidspunktet, kan iverksettelse av inndragning finne sted etter overdragelsestidspunktet. Dersom tidligere eier ikke har opplyst om at kommunen har sendt et forhåndsvarsel om inndragning, er dette et avtalerettslig forhold mellom disse partene.

Det presiseres at tildelte prikker og opptjeningstiden for disse ikke er ment innført som begrensning i vurderingen av overtredelsene etter alkoholoven §§ 1-7a, 1-7b og 1-7c ved søknadsbehandling. Opptjente prikker må kunne tas med i vurderingen av fornyelse av bevilling. Dersom en bevillingshaver søker om ny bevilling til et nytt sted/lokale, kan kommunen se hen til ilagte prikker i vurderingen av hvorvidt bevilling skal gis, på samme måte som andre forhold kommunen måtte kjenne til som påvirker søkers vandel. Dette gjelder også på tvers av kommunegrenser, dersom kommunen har kunnskap om at bevillingshaveren er tildelt prikker i en annen kommune.

10.2.3 Standardreaksjon

Dersom bevillingshaver i løpet av en periode på to år er tildelt til sammen 12 prikker, skal kommunestyret inndra bevillingen for et tidsrom på én uke. Dersom det i løpet av toårsperioden blir tildelt flere enn 12 prikker skal kommunestyret øke lengden på inndragningen tilsvarende.

Ved å sette standardreaksjonen til én uke vil inndragningen slå relativt likt ut for alle bevillingshavere, da dette er et tidsrom hvor det er sannsynlig at de fleste bevillingshavere, uavhengig av driftskonsept, har sine topper og bunner i omsetning.

Standardreaksjonen skal i utgangspunktet brukes i de tilfellene hvor det er tolv prikker som ligger til grunn for inndragningen. Er det mer enn tolv prikker som ligger til grunn, skal inndragningslengden «økes tilsvarende». 12 ekstra prikker skal dermed medføre at inndragningslengden økes med én uke. Av praktiske hensyn og for å sikre at ordningen blir enklest mulig, bør det legges til grunn at en til to ekstra prikker tilsvarer en hel dags inndragning. Dersom bevillingsstedet får flere enn 12 prikker, skal kommunen derfor utmåle inndragningslengden etter følgende skjema:

1 prikk = 1 dags inndragning

2-3 prikker= 2 dager inndragning

4-5 prikker = 3 dager inndragning

- 6-7 prikker = 4 dager inndragning
- 8-9 prikker = 5 dager inndragning
- 10-11 prikker = 6 dager inndragning
- 12 prikker = 7 dager inndragning

Standardreaksjonen er videre ment å være utgangspunktet i de tilfellene overtredelsene anses å ligge innenfor normalområdet til hver overtredelsestype som ligger til grunn for inndragningen. I disse tilfellene er kommunen forpliktet til å bruke standardreaksjonen, og det er verken anledning til å forkorte eller forlenge inndragningslengden. Normalområdet til hver enkelt overtredelse er vidt definert og omfatter i utgangspunktet både skjerpene og formildende omstendigheter. Dette følger blant annet av at antallet prikker ikke kan justeres opp eller ned med mindre det foreligger «svært skjerpene» eller «helt spesielle og svært formildende omstendigheter», jf. § 10-4. Les mer om normalområdet til den enkelte overtredelse under merknadene til § 10-3.

Dersom det imidlertid foreligger «svært skjerpene omstendigheter», jf. § 10-4, kan kommunen velge å øke lengden på inndragningen etter en skjønnsmessig vurdering, i ytterste konsekvens ut bevillingsperioden, jf. annet ledd siste punktum. For at det siste skal være aktuelt, må det foreligge så skjerpene omstendigheter at driften ved stedet i sin helhet anses grovt uforsvarlig, se omtalen av brudd på forsvarlig drift i merknadene til § 10-3. Dette må forstås som en meget snever adgang.

§ 10-3

Følgende overtredelser fører til tildeling av åtte prikker:

- salg, utlevering eller skjenking til person som er under 18 år, jf. alkoholloven § 1-5 annet ledd
- brudd på bistandsplikten, jf. § 4-1 annet ledd i denne forskriften
- brudd på kravet om forsvarlig drift, jf. alkoholloven § 3-9 og § 4-7
- hindring av kommunal kontroll, jf. alkoholloven § 1-9.

Følgende overtredelser fører til tildeling av fire prikker:

- salg og utlevering til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 3-1 i denne forskriften, skjenking til person som er eller må antas å bli åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 4-2 første ledd i denne forskriften
- brudd på salgs-, utleverings- og skjenketidsbestemmelsene, jf. alkoholloven § 3-7 og § 4-4
- skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 til person på 18 eller 19 år, jf. alkoholloven § 1-5 første ledd
- brudd på alderskravet til den som selger, utleverer eller skjenker alkoholholdig drikk, jf. alkoholloven § 1-5 tredje ledd.

Følgende overtredelser fører til tildeling av to prikker:

- det gis adgang til lokalet til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller bevillingshaver sørger ikke for at person som er åpenbart påvirket av rusmidler forlater stedet, jf. § 4-1 i denne forskriften

- mangler ved bevillingshavers internkontroll, jf. alkoholloven § 1-9 siste ledd, jf. kapittel 8 i denne forskriften
- manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i denne forskriften
- manglende betaling av bevillingsgebyr innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i denne forskriften
- brudd på krav om styrer og stedfortreder, jf. alkoholloven § 1-7c
- gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, jf. alkoholloven § 1-8 annet ledd
- gjentatt diskriminering, jf. alkoholloven § 1-8 annet ledd.

Følgende overtredelser fører til tildeling av én prikk:

- brudd på kravet om alkoholfrie alternativer, jf. § 4-6 i denne forskriften
- brudd på regler om skjenkemengde, jf. § 4-5 i denne forskriften
- konsum av medbrakt alkoholholdig drikk, jf. § 4-4 i denne forskriften
- gjester medtar alkohol ut av lokalet, jf. § 4-4 i denne forskriften
- brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk på salgssted, jf. § 3-3 i denne forskriften
- brudd på vilkår i bevillingsvedtaket, jf. alkoholloven § 3-2 og § 4-3
- brudd på reklameforbudet, jf. alkoholloven § 9-2, jf. kapittel 14 i denne forskriften
- andre overtredelser som omfattes av alkoholloven § 1-8 første ledd, jf. blant annet alkoholloven § 3-1 sjetten ledd, § 4-1 annet ledd, § 8-6, § 8-6a, § 8-12 og § 8-13.

Helsedirektoratets merknader

10.3.1 Vurdering av overtredelsenes alvorlighet. Normaltilfeller

De ulike overtredelsene er kategorisert etter graden av vurdert alvorlighet.

Ved vurderingen er det tatt utgangspunkt i et "normaltilfelle" av den enkelte overtredelsen. Åtte prikker vil være det høyeste antallet prikker som kan tildeles i et normaltilfelle. Dersom det foreligger «helt spesielle og svært formildende omstendigheter» eller «svært skjerpene omstendigheter», kan det etter en vurdering skje en tildeling av prikker som avviker fra utgangspunktet, se § 10-4.

Normalområdet til hver enkelt overtredelse er vidt og omfatter i utgangspunktet både overtredelser hvor det er skjerpene omstendigheter og overtredelser hvor det er formildende omstendigheter. Dette følger blant annet av at antallet prikker ikke kan justeres opp eller ned med mindre det foreligger «svært» skjerpene eller «helt spesielle og svært formildende» omstendigheter.

10.3.2 Overtredelser som skal tildeles åtte prikker

10.3.2.1 Salg og skjenking til mindreårige

Dette er å anse som en av de groveste overtredelsene av alkoholloven.

Normaltilfellene vil omfatte de tilfellene hvor serveringspersonalet direkte serverer den mindreårige, men også i de tilfellene hvor den mindreårige får overlevert alkoholholdig drikk fra en annen gjest. Begrunnelsen for dette er at bevillingshavers ansvar ikke bare omfatter selve serveringen, men også det som skjer på skjenkestedet. Dette innebærer at stedet må ha gode internkontrollrutiner for å forebygge at dette skjer. Skjenking eller salg som følge av at det har blitt brukt falsk legitimasjon eller lånt legitimasjon vil også falle inn under normalområdet til overtredelsen.

10.3.2.2 Brudd på bistandsplikten

Konsekvensene ved brudd på bistandsplikten kan være svært alvorlige. Når en person er i en hjelpeløs tilstand, er skadepotensialet svært høyt og kan gi alvorlige følger, av og til fatale. En hjelpeløs tilstand forutsetter at den aktuelle personen er i en situasjon som representerer fare for liv, legeme eller helbred. Sannsynligheten for at bruddet skal medføre slik skade behøver ikke å være særlig stor for at tilfellet skal vurderes som et normaltilfelle.

10.3.2.3 Brudd på kravet om forsvarlig drift

Utøvelsen av bevillingen skal til enhver tid være forsvarlig, jf. alkoholoven §§ 3-9 og 4-7. Disse bestemmelsene rammer både enkelthendelser hvor driften er uforsvarlig og at utøvelsen i sin helhet og over tid ikke er forsvarlig. Ileggelse av prikker for uforsvarlig drift vil kunne gjøres på bakgrunn av kontrollrapport skrevet etter en enkelt kontroll. Det er situasjonen på kontrolltidspunktet som da legges til grunn.

Eksempler på normaltilfeller av brudd om kravet om forsvarlig drift kan være at bevillingshaver har mistet kontrollen med skjenkingen av alkohol en aktuell kveld, at ansatte konsumerer alkohol i arbeidstiden, at det er for få ansatte på jobb i forhold til antallet gjester eller at de ansatte forlater lokalet i åpningstiden. Det kan også dreie seg om stengte brannveier, dårlig fysisk sikring dersom stedet har en farlig plassering eller manglende vakthold der dette anses påkrevd.

Dersom forholdene kan tildeles prikker etter andre deler av denne bestemmelsen, kan kommunen velge om den vil tildele prikker for hvert enkelt forhold, eller samlet for uforsvarlig drift. Forhold som er avdekket ved en enkelt kontroll kan ikke samtidig tildeles prikker for uforsvarlig drift og de enkeltforhold som konklusjonen om uforsvarlig drift bygger på.

Dersom det for eksempel ved en enkelt kontroll avdekkes mange tilfeller av skjenking til åpenbart eller kraftig påvirkede personer, kan dette etter omstendighetene vurderes som uforsvarlig drift. Kommunen kan da velge mellom å:

- tildele prikker for likeartede forhold, eventuelt med tilleggsprikker for svært skjerpene omstendigheter, jf. § 10-4
- tildele åtte prikker for uforsvarlig drift på samme grunnlag, eventuelt med tilleggsprikker for svært skjerpene omstendigheter, jf. § 10-4, dersom antallet eller grovheten til de enkelte forholdene tilsier det

Tilfeller hvor politiet har benyttet sin stengningsadgang, jf. alkoholoven § 1-8 a, vil også kunne falle inn under uforsvarlig drift, dersom politirapporten tilsier en slik vurdering. Det samme vil gjelde ved alvorlige brudd på brannforskriftene, i henhold til rapporter fra brannvesenet.

Dersom driften fremstår som uforsvarlig i sin helhet, vil dette typisk være en «svært skjerpene omstendighet, jf. § 10-4.

10.3.2.4 Hindring av kontroll

Dersom bevillingshaver hindrer kommunen i å utøve sin kontroll må det være å anse som en svært alvorlig overtredelse.

Eksempler på normaltillfeller vil være at stedet vanskeliggjør kontrollen slik at den tar lengre tid enn den normalt ville gjort, eller ikke gjør det mulig å kontrollere alle forholdene som skal kontrolleres.

Dersom hindringen må anses å være motivert av et ønske om å skjule andre overtredelser eller forhold, vil dette kunne være svært skjerpene omstendigheter, jf. § 10-4.

10.3.3 Overtredelser som skal tildeles fire prikker

10.3.3.1 Skjenking til åpenbart påvirket

Skjenking og salg til åpenbart påvirket person er nevnt i alkoholforskriften § 9-4 som et av de områder salgs- og skjenkekontroller særlig skal omfatte. Det gir et klart signal om at salg og skjenking til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler anses som alvorlig. Ved skjenking til en åpenbart påvirket person, vil den nedre grensen for at bestemmelsen er overtrådt være at personen er «åpenbart påvirket». Normaltilfellene vil omfatte de tilfellene hvor serveringspersonalet direkte serverer en åpenbart påvirket person, men også de tilfellene hvor den åpenbart påvirkede får overlevert alkoholholdig drikk fra en annen gjest. Begrunnelsen for dette er at bevillingshavers ansvar ikke bare omfatter selve serveringen, men også det som skjer på skjenkestedet. Dette innebærer at stedet må ha gode internkontrollrutiner for å forebygge at dette skjer.

10.3.3.2 Brudd på salgs- og skjenketidene

Kontroll av salgs- og skjenketidene er et område som salgs- og skjenkekontrollene særlig skal omfatte, jf. alkoholforskriften § 9-4. Dette gir et klart signal om at også salg og skjenking i strid med salgs- og skjenketidene skal anses som alvorlig.

10.3.3.3 Skjenking av alkoholholdig drikk med mer enn 22 volumprosent alkohol til personer mellom 18 og 20 år

Aldersgrensene for drikk med over og under 22 volumprosent alkohol er fastsatt ut fra skadepotensial. Det legges likevel til grunn at salg og skjenking av alkohol med mer enn 22 volumprosent til personer på 18 og 19 år ikke kan likestilles med skjenking til personer under den nedre aldersgrensen på 18 år, som medfører åtte prikker. Det er lagt vekt på at personer på 18 og 19 år har adgang til å konsumere alkoholholdig drikk med lavere enn 22 volumprosent alkohol.

10.3.3.4 Brudd på alderskravet til den som selger, utleverer eller skjenker alkoholholdig drikk

Alderskrav for omsetning speiles i alderskrav for den som selger og skjenker alkoholholdig drikk, og respekten for denne bestemmelsen er nært knyttet til respekten for aldersgrensene generelt.

10.3.4 Overtredelser som skal tildeles to prikker

10.3.4.1 Det gis adgang til lokalet til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller bevillingshaver sørger ikke for at person som er åpenbart påvirket av rusmidler forlater stedet

Normaltilfellet vil omfatte enhver person som er åpenbart påvirket og som befinner seg i lokalet.

10.3.4.2 Mangler ved bevillingshavers internkontrollsystem

Mangler ved bevillingshavers internkontrollsystem kan være av svært varierende karakter. Normaltilfellene vil vanligvis være knyttet til manglende beskrivelser av internkontrollsystem- og rutiner, manglende kjennskap til viktige rutiner hos ansatte, manglende opplæring om rutiner mv.

Ved fullstendig fravær av system og rutiner for å overholde regelverket, vil det være naturlig å vurdere dette opp mot kravet om forsvarlig drift, jf. alkoholloven §§ 3-9 og 4-7, se punkt. 10.3.2.3.

10.3.4.3 Manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens fastsatte frist og manglende betaling innen kommunens fastsatte frist

Manglende levering av omsetningsoppgave og betaling innen kommunens frist er forhold som kan være belastende for kommunen. Bevillingsgebyret er et viktig inntektsgrunnlag for kommunen og det er ressurskrevende å purre på omsetningsoppgaver og å innkreve bevillingsgebyr. Det er en forutsetning for å kunne utøve bevillingen at man leverer omsetningsoppgave og betaler omsetningsgebyr.

Normaltilfellet vil typisk være at bevillingshaver ikke leverer eller betaler innenfor første frist kommunen har fastsatt. Dersom bevillingshaver fortsatt ikke leverer etter at prikker har blitt tildelt, vil dette kunne anses som en svært skjerpene omstendighet, jf. § 10-4.

10.3.4.4 Brudd på regler om styrer og stedfortreder

Kravet om at det skal godkjennes en styrer og en stedfortreder for hver bevilling, skal sikre at en bestemt person har ansvaret for alkoholhåndteringen ved stedet.

Normaltilfelle: Stedets styrer eller stedfortreder har sluttet og det har gått lang tid uten at stedet har søkt om godkjenning for en ny person.

Dersom stedet umiddelbart og på eget initiativ har meldt i fra om forholdet til kommunen og kan dokumentere at de har forsøkt å få tilsatt en ny styrer/stedfortreder, kan dette etter omstendighetene anses som en spesiell og svært formildende omstendighet, jf. 10-4.

10.3.4.5 Gjentatt narkotikaomsetning og diskriminering

For narkotikaomsetning vil normaltilfellene i utgangspunktet omfatte både tilfeller hvor stedet kjenner til at det foregår narkotikaomsetning og tilfeller hvor stedet ikke kjenner til dette. I utgangspunktet har det heller ikke betydning om stedet har iverksatt tiltak for å få bukt med problemet. Dersom stedet imidlertid selv har meldt i fra til politiet, kan dette etter omstendighetene være «helt spesielle og svært formildende omstendigheter, jf. § 10-4, se merknader til denne bestemmelsen.

Normaltilfellet ved diskriminering vil i utgangspunktet være nekting av inngang eller servering.

10.3.5 Overtredelser som skal tildeles én prikk

10.3.5.1 Brudd på reklameforbudet

Tilsyn med salgs- og skjenkesteders overholdelse av reklameforbudet omfattes av kommunenes kontrollansvar.

Normaltilfeller: overtredelser knyttet til adgangen til å informere om priser og produkter inne på salgs- eller skjenkestedet, samt produkt- og prisopplysninger på sosiale medier, ikke lik eksponering av hele vareutvalget på hjemmesider, opplysning om rabatt, alkoholpositiv omtale mv.

§ 10-4

Dersom det foreligger helt spesielle og svært formildende omstendigheter, kan kommunen tildele færre prikker for en overtredelse enn det som følger av § 10-3.

Dersom det foreligger svært skjerpene omstendigheter, kan kommunen tildele flere prikker for en overtredelse enn det som følger av § 10-3. Kommunestyret kan ved svært skjerpene omstendigheter også øke lengden på inndragningen utover det som følger av § 10-2, i de alvorligste tilfellene for resten av bevillingsperioden.

Dersom omstendigheter som nevnt i første og annet ledd vektlegges, skal dette begrunnes særskilt i vedtaket.

Helsedirektoratets merknader

10.4.1 Generelt

Dersom det foreligger helt spesielle og svært formildende, eller svært skjerpene omstendigheter knyttet til overtredelser, kan kommunen tildele færre eller flere prikker enn det som følger av § 10-3.

Bestemmelsen er ment å sikre at prikktildelingssystemet fanger opp overtredelser som avviker fra det som er å betegne som «normaltilfeller» av ulike overtredelser. Avvik fra «normaltilfeller» kan være der det foreligger helt spesielle og svært formildende eller svært skjerpene omstendigheter som klart ligger utenfor det som er å betegne som en normal variasjon av de ulike typetilfellene av overtredelser. Kommunen kan nedjustere eller oppjustere antall prikker i tilfeller hvor det for eksempel foreligger omstendigheter knyttet til bevillingshavers klanderverdighet, overtredelsens grovhet og hva bevillingshaver har gjort for å rette opp forholdet.

Spesielle og svært formildende, eller svært skjerpene omstendigheter vil sjeldent oppstå, og bestemmelsen er således ment å fungere som en sikkerhetsventil. Ordlyden er bevisst valgt for å signalisere at adgangen til å tildele flere prikker er videre sammenlignet med adgangen til å tildele færre prikker.

10.4.2. Helt spesielle og svært formildende omstendigheter-adgang til å tildele færre prikker

Det fremgår av bestemmelsens første ledd at kommunen kan tildele færre prikker enn det som følger av § 10-3 dersom det foreligger «helt spesielle og svært formildende omstendigheter» knyttet til overtredelsen.

Adgangen til å tildele færre prikker er betinget av to kumulative vilkår. Det må foreligge både helt spesielle og svært formildende omstendigheter knyttet til overtredelsen. Dersom disse vilkårene foreligger, kan kommunen nedjustere antallet prikker. Det står «kan», det foreligger således ingen plikt for kommunen å benytte denne adgangen.

Ordlyden er bevisst valgt for å signalisere at adgangen til å legge vekt på formildende omstendigheter skal være svært snever. Adgangen til å tildele færre prikker er mer begrenset enn adgangen til å tildele flere prikker. Det er lagt vekt på at alkohollovens utgangspunkt er objektivt ansvar. Dette innebærer at det ikke er noe krav til at det skal foreligge skyld for at overtredelsen skal føre til ileggelse av prikker og inndragning. Unntaksvis kan det tenkes situasjoner der handlingen eller unnlåtelsen fra bevillingshaver framstår som så unnskyldelig at det vil framstå som urimelig å foreta inndragning eller ilegge det antallet prikker som et normalt tilfelle av overtredelsen i utgangspunktet vil medføre. I denne vurderingen vil det blant annet kunne legges vekt på om overtredelsen skyldes forhold som bevillingshaver vanskelig kan kontrollere eller om bevillingshaver har foretatt grep for å rette opp i forholdet.

10.4.2.1. Helt spesielle og svært formildende omstendigheter knyttet til alkohollovens alderskrav – falsk og lånt legitimasjon

I forbindelse med overholdelse av alderskravene for skjenking og salg av alkoholholdig drikk kan det være utfordrende at personer som ikke oppfyller alderskravene benytter lånt eller falsk legitimasjon. Bruk av lånt eller falsk legitimasjon kan føre til personer som ikke oppfyller alderskravet får kjøpt eller blir skjenket alkoholholdig drikk.

Det at en person som ikke oppfyller alderskravene benytter lånt eller falsk legitimasjon er i utgangspunktet ikke en omstendighet som i seg selv skal betraktes som en helt spesiell eller svært formildende. Det er viktig at steder med bevilling etablerer gode rutiner for å kontrollere legitimasjon og gode rutiner for å hindre at det skjer salg og skjenking til personer som ikke oppfyller alderskravet. Generelt bør det også legges til grunn at dersom en kontrollør kan avdekke at det benyttes lånt eller falsk legitimasjon, så burde også bevillingshaveren ha avdekket dette.

Det skal mye til for at unntaksbestemmelsen kommer til anvendelse, men at det kan oppstå situasjoner hvor flere forhold sammen tilsier at det foreligger svært formildende og spesielle omstendigheter. Bruk av lånt eller falsk legitimasjon kan dermed være et moment i en vurdering hvor det foreligger flere omstendigheter som samlet kan føre til at det foreligger spesielle og svært formildende omstendigheter, for eksempel dersom den falske legitimasjonen er av svært god kvalitet, personen i tillegg ser mye eldre ut enn personer på tilsvarende alder, kommer sammen med mye eldre venner og stedet har gode rutiner for alderskontroll. Det presiseres at det her skal mye til for at unntaksbestemmelsen skal komme til anvendelse.

10.4.2.2 Helt spesielle og svært formildende omstendigheter alkohol tatt med ut av lokalet/ konsum av medbrakt alkohol

Når det gjelder forbud mot at alkoholholdig drikk ikke kan tas med ut av lokalet eller at alkoholholdig drikk ikke kan medbringes og konsumeres inne på et skjenkested, kan det tenkes situasjoner der det vil være nærmest umulig for bevillingshaver å oppdage dette. Når det gjelder medbrakt alkoholholdig drikk foreligger det en overtredelse først når en gjest konsumerer alkoholen inne på skjenkearealet. Det er viktig å bemerke at bevillingshaveren må foreta et kontinuerlig tilsyn med sine gjester. Et skjenkested må etablere rutiner for å sikre at gjester ikke medtar og konsumerer alkohol inne på

stedet eller at gjester tar med alkoholholdig drikk ut av lokalet. Det at en gjest har med seg alkohol inn på et skjenkested, for eksempel i en veske, er således ikke et overtredelse hvis det ikke konsumeres. For å minimere risiko for konsum av medbrakt kan et skjenkested nekte sine gjester å ta med alkohol inn på et skjenkested.

10.4.2.3 Helt spesielle og svært formildende omstendigheter omsetning av narkotika

Dersom det observeres omsetning av narkotika kan det at bevillingshaver har iverksatt forbyggende tiltak og etablert et samarbeid med politiet, være en helt spesiell og svært formildende omstendighet. Det vil i denne vurderingen være sentralt om bevillingshaver har iverksatt tiltak for å hindre at omsetning av narkotika finner sted. Tiltak for å hindre omsetning av narkotika kan være økt vakthold, endret utforming av lokalet, økt belysning og samarbeid med politiet.

Dersom det er stedet selv som har tilkalt politiet pga. mistanke eller observasjon av narkotikaomsetning, bør dette i utgangspunktet vurderes som en svært formildende omstendighet.

10.4.3 Svært skjerpene omstendigheter- adgang til å tildele flere prikker

Det fremgår av bestemmelsens annet ledd at kommunen kan oppjustere antall prikker dersom det foreligger «svært skjerpene omstendigheter». Dersom det foreligger omstendigheter knyttet til overtredelsen som for eksempel i stor grad øker overtredelsens grad av alvorlighet, øker bevillingshavers klanderverdighet eller bevillingshaver ikke har foretatt seg noe for å avhjelpe at en overtredelse har funnet sted, vil kommunen kunne oppjustere antall prikker enn det som følger av § 10-3.

«Svært» indikerer at det må noe mer til enn det som vil være innenfor det som er å betrakte som en normal variasjon av typetilfellene. Objektivt ansvar er tilstrekkelig for at overtredelsen vil omfattes av de foreslåtte hovedbestemmelser. Typetilfellene som oppregnes i forskriftens hovedbestemmelser bør imidlertid ha et vidt nedslagsområde, hva gjelder variasjon i handlingsmåter og beskrivelse av faktum, og vil etter omstendighetene også omfatte tilfeller hvor det foreligger uaktsomhet. Unntaksbestemmelsen er ment å fange opp de tilfellene hvor det for eksempel foreligger grov uaktsomhet eller forsett, der overtredelsens karakter er klart mer alvorlig enn normalt tilfellene eller der det har blitt avdekket et betydelig antall likeartede overtredelser ved stedet. Dersom det foreligger svært skjerpene omstendigheter kan kommunen tildele flere prikker knyttet til den enkelte overtredelsen. Dette innebærer at det vil være en høy terskel for å benytte unntaksbestemmelsen. Adgangen er likevel ikke tenkt å være like snever som adgangen til å tildele av færre prikker.

Særlig om likeartede brudd/flere overtredelser av lik art

Ved funn av flere overtredelser av samme bestemmelse (likeartede brudd) på samme kontroll, skal antall prikker ikke ganges med antall overtredelser. Imidlertid vil flere likeartede brudd være et typisk eksempel på omstendigheter som kan anses som «svært skjerpene», slik at salgs- eller skjenkestedet illegges flere prikker.

10.4.3.1 Svært skjerpene omstendigheter knyttet til krav til alder

Personens alder har betydning for vurdering av overtredelsens grovhet, og er således en omstendighet som kan vurderes som svært skjerpene. Lav alder kan imidlertid være et moment i vurderingen av om det foreligger svært skjerpene omstendigheter.

Mengde solgt/eller utskjenket alkohol kan være en svært skjerpende omstendighet. Dersom bevillingshaver bevisst selger/skjenker betydelige mengder alkohol til en mindreårige kan dette være en svært skjerpende omstendighet.

Hva slags alkoholholdig drikk som har blitt solgt eller skjenket til mindreårige er også en omstendighet som sammen med andre forhold kan innebære at det foreligger svært skjerpende omstendigheter. Skjenking av alkoholholdig drikk med høy volumprosent innebærer et økt aktsomhetskrav hos bevillingshaver.

10.4.3.2 Svært skjerpende omstendigheter knyttet til åpenbart påvirket av rusmidler

Når det gjelder forbud mot salg og skjenking til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler og forbudet mot å la slike personer oppholde seg inne på skjenkestedet, kan grad av beruselse være relevant.

Mengde solgt/eller utskjenket alkohol kan være en svært skjerpende omstendighet. Det kan være en svært skjerpende omstendighet dersom bevillingshaver bevisst selger betydelige mengder alkohol til en person som er åpenbart påvirket av rusmidler sammenlignet med et lite kvantum.

10.4.3.3 Svært skjerpende omstendigheter knyttet til hvor langt tid det er siden skjenketid/konsumtid/salgstid er utløpt

Hvor langt tid det er siden salgs-, skjenke- eller konsumtiden utløp har betydning i vurdering av overtredelsens grovhet. Dersom det har gått langt tid siden salgs-, skjenke- og konsumtidens utløp kan dette være en svært skjerpende omstendighet sammen med andre omstendigheter som for eksempel at salg og skjenking til gjester fortsatt pågår eller at gjester fortsatt kan konsumere tidligere alkohol.

10.4.3.4 Svært skjerpende omstendigheter knyttet til i hvilken grad kontrollørene har blitt hindret til å utføre kontroll

Bevillingsmyndigheten kan når som helst kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler. Det kan tenkes hindring av kontroll kan finne sted i ulik grad. I hvilken grad en kontrollør blir nektet å utføre salgs- eller skjenkekontroll kan være en svært skjerpende omstendighet. Dersom hindringen må anses å være motivert av et ønske om å skjule andre overtredelser eller forhold, vil dette kunne være svært skjerpende omstendigheter. Dette kan for eksempel være tilfellet dersom bevillingshaver holder igjen kontrollører og fjerner personer fra lokalet som er åpenbart påvirket av rusmidler eller som ikke oppfyller alderskravet.

10.4.3.5 Svært skjerpende omstendigheter knyttet til brudd på kravet til forsvarlig drift

Det kan tenkes tilfeller der driften er så uforsvarlig at det foreligger svært skjerpende omstendigheter. Det kan for eksempel være omstendigheter som er knyttet til at bevillingshaver kan klandres for at stedets drift er uforsvarlig.

Dersom driften fremstår som uforsvarlig i sin helhet, vil dette også typisk være en «svært skjerpende omstendighet, jf. § 10-4. Eksempler på at utøvelsen i sin helhet framstår som uforsvarlig, kan være at det har blitt avdekket et betydelig antall overtredelser ved stedet. Et annet eksempel er at

bevillingshavers kontroll med salget eller skjenkingen er totalt fraværende, eller at det gjennomgående er for få ansatte ved skjenkestedet over tid. Dersom stedet har blitt tildelt åtte prikker etter en enkelt kontroll og det ved neste kontroll viser seg at situasjonen ikke har forbedret seg, kan også dette tyde på at utøvelsen i sin helhet er uforsvarlig. Dersom driften er av en slik art kan kommunen øke lengden på inndragningen utover en uke, se § 10-4. Dersom driften er av svært kritikkverdig karakter, vil det i mange tilfeller være hensiktsmessig at inndragningen settes til å gjelde ut perioden. Ved vurderingen av inndragningens lengde på et slikt grunnlag, vil kommunen ha et vidt skjønnsrom.

10.4.3.6 Svært skjerpene omstendigheter knyttet til budd på reklameforbudet

Dersom det foreligger et betydelig antall klare og grove brudd på reklameforbudet i utadrettede medier, for eksempel i sosiale medier kan dette være svært skjerpene omstendigheter. Videre kan det være en svært skjerpene omstendighet dersom det foreligger gjentatte brudd etter veiledning fra kommunen.

10.4.4 Kommunens adgang til å øke lengden på inndragningen utover det som følger av § 10-2

Dersom det ilegges flere prikker på grunn av at det foreligger svært skjerpene omstendigheter, kan kommunen øke lengden på inndragningen utover det som følger av § 10-2. For de alvorligste overtredelsene hvor det foreligger svært skjerpene omstendigheter kan bevillingen inndras for en periode utover det som følger av § 10-2 og maksimalt ut bevillingsperioden.

10.4.5 Saksbehandlingen

Det er særlige krav til saksbehandlingen dersom kommunen benytter seg av adgangen til å ilegge færre eller flere prikker.

Det fremgår av bestemmelsens tredje ledd at dersom kommunen benytter seg av adgangen i første eller annet ledd, og tildeler færre eller flere prikker, må kommunen særskilt begrunne dette i vedtaket. Det står «skal» og kommunen har en plikt til å begrunne at det foreligger helt spesielle og svært formildende eller svært skjerpene omstendigheter knyttet til overtredelsen.

Det stilles krav til begrunnelse for å sikre at det oppstår en mest mulig lik praksis med hensyn til reaksjonsnivå i alle kommuner. En annen viktig grunn er hensynet til prøvbarhet, forutsigbarhet og at det skal framstå som klart for bevillingshaver hvilken vurdering som er lagt til grunn og hva som har vært avgjørende når kommunen har vurdert at det foreligger for eksempel svært skjerpene omstendigheter.

Et resultat av at kommunen kan ilegge flere prikker enn det som følger av hovedbestemmelsen er at det kan fattes vedtak om inndragning grunnet ett enkelt forhold dersom det foreligger svært skjerpene omstendigheter knyttet til forholdet.

§ 10-5

Der det foreligger grunnlag for prikketildeling, skal kommunen sende ut forhåndsvarsel om tildeling av prikker, jf. forvaltningsloven § 16.

Kommunestyret fatter enkeltvedtak om tildeling av prikker. Bevillingshaver skal i forbindelse med vedtaket orienteres om mulige konsekvenser ved ytterligere prikktildelinger.

Vedtaket etter annet ledd kan påklages etter forvaltningslovens regler. Der klageretten ikke benyttes, kan tildelingen av prikker likevel påklages i forbindelse med klage på senere vedtak om inndragning hvor tildelingen av prikker inngår som grunnlag.

Helsedirektoratets merknader

10.5.1 Enkeltvedtak

Ileggelse av prikker vil være enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Presiseringen i bestemmelsen om at forvaltningslovens regler om saksbehandling gjelder, er inntatt for å tydeliggjøre at kommunen må sende ut et forhåndsvarsel når det foreligger grunnlag for tildeling av prikker.

Det er lagt vekt på hensynet til kontradiksjon og mulighet til å imøtegå motpartens framstilling av saken innen rimelig tid etter at forholdet har funnet sted. Det er lagt til grunn at bevisvurderingsmulighetene svekkes over tid, og at det bør være umiddelbar klagerett på tildeling av prikker.

For å sikre seg mot ubegrunnede klager, vil manglende bruk av klageretten på tidspunktet for ileggelse av prikker ikke avskjære bevillingshavers rett til å påklage de ilagte prikkene i forbindelse med et senere inndragningsvedtak hvor de aktuelle prikkene inngår som en del av grunnlaget, se nedenfor om klageadgang.

10.5.2. Oversendelse av kontrollrapport

Dersom overtredelser avdekkes under kontroll, skal kontrollrapporten sendes til bevillingshaver innen én uke. Bevillingshaver skal gis adgang til å uttale seg innen to uker, jf. alkoholforskriften § 9-6. Ved overtredelser som blir avdekket på annen måte skal dokumentasjon sendes til bevillingshaver. Dette kan for eksempel være innrapporterte forhold fra andre myndigheter.

10.5.3 Forhåndsvarsel

Dersom kommunen vurderer at det foreligger grunnlag for tildeling av prikker, skal kommunen sende ut et forhåndsvarsel jf. forvaltningsloven § 16. Dersom kommunen finner det hensiktsmessig kan forhåndsvarsel sendes sammen med kontrollrapporten innen fristen som følger av § 9-6 første ledd.

10.5.4 Enkeltvedtak om tildeling av prikker

Adgangen til å fatte vedtak om tildeling av prikker er i utgangspunktet lagt til kommunestyret. Dersom det i kommunestyret er foretatt en generell delegasjon av myndighet i bevillingsaker til formannskap, byråd eller faste utvalg i henhold til kommuneloven, vil dette i utgangspunktet også omfatte adgangen til å tildele prikker.

Det fremgår av bestemmelsen annet ledd at det er kommunestyret som fatter enkeltvedtak om tildeling av prikker. Bevillingshaver skal orienteres om mulige konsekvenser ved ytterligere prikktildelinger. Dersom overtredelsen alene danner grunnlag for inndragning på grunn av svært skjerpene omstendigheter gjelder ikke annet ledd, annet punktum.

10.5.4 Klageadgang

Bevillingshavers klageadgang er presisert i bestemmelsens tredje ledd. Kommunens tildeling av prikker kan påklages etter forvaltningslovens regler.

Manglende bruk av klageadgangen avskjærer ikke bevillingshavers rett til å påklage ilagte prikker i forbindelse med et senere inndragningsvedtak hvor tidligere tildelte prikker inngår som en del av grunnlaget.

10.5.5 Beviskrav

Beviskravet i inndragningsaker er alminnelig sannsynlighetsovervekt. Dette er i tråd med forvaltningsrettens hovedregel. Kommunen har bevisbyrden, og har dermed ansvaret for å føre bevis for det faktiske grunnlaget for inndragningsvedtaket.

Reglens klassifikasjon i intern rett, formålet bak reglene om midlertidig inndragning, reglens anvendelsesområde, at det ikke er et vilkår om skyld, at de kun retter seg mot utøvere av en bestemt næring og at det ikke automatisk er slik at alle som søker får innvilget en bevilling til å skjenke alkohol, medfører at den midlertidige inndragningen ikke kan anses som straff etter EMK artikkel 6.

§ 10-6

Dersom tildeling av prikker danner grunnlag for inndragning, skal kommunen sende ut forhåndsvarsel om inndragning av bevillingen, jf. forvaltningsloven § 16.

Kommunestyret fatter enkeltvedtak om inndragning av bevilling på grunnlag av tildeling av prikker.

Kommunen bør iverksette vedtak om inndragning innen fire uker etter vedtakelsesdato.

Helsedirektoratets merknader

10.6.1 Saksbehandling knyttet til vedtak om inndragning

Dersom tildeling av prikker danner grunnlag for inndragning følger det av bestemmelsen at kommunen skal sende ut forhåndsvarsel om inndragning av bevillingen. I likhet med § 10-4 inneholder bestemmelsen en presisering for å tydeliggjøre at forvaltningslovens regler gjelder.

10.6.2 Myndighet til å fatte vedtak om inndragning

Adgangen til å fatte vedtak om inndragning av bevilling på grunnlag av tildeling av prikker er i utgangspunktet lagt til kommunestyret. Dersom det i kommunestyret er foretatt en generell delegasjon av myndighet i bevillingsaker til formannskap, byråd eller faste utvalg i henhold til kommuneloven, vil dette i utgangspunktet også omfatte adgangen til å inndra bevillingen.

10.6.3 Iverksettelse av inndragning

Det fremgår av bestemmelsens fjerde ledd at kommunen bør iverksette vedtak om inndragning innen fire uker etter vedtakelsesdato.

Bestemmelsen er tatt inn for å tydeliggjøre at det er ønskelig med rask iverksettelse av vedtak om inndragning. Dette er et sterkt signal om at inndragninger bør iverksettes raskt.

§ 10-7 (tidligere § 10-1)

En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året.

Bevillingen kan likevel ikke inndras dersom årsaken til manglende bruk av bevillingen er en hindring utenfor bevillingshavers kontroll og som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av. Dette gjelder bare i den utstrekning det kan antas at driften kan gjenopptas innen rimelig tid.

Helsedirektoratets merknader

10.7.1

En bevilling kan inndras dersom det har gått ett år siden denne sist ble utøvet, jf. første ledd. Likeledes kan bevillingen inndras etter ett år dersom virksomheten aldri har startet opp. Unntak fra denne regelen fremgår av andre ledd.

Unntaket i andre ledd innebærer at bevillingen likevel ikke kan inndras dersom det foreligger en hindring utenfor bevillingshavers kontroll som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av. En forutsetning for at unntaket kommer til anvendelse er at det er rimelig å anta at driften kan gjenopptas innen overskuelig fremtid. Hvis ikke, kan bevillingen inndras.

Nærmere om vilkårene for at unntaket i andre ledd skal komme til anvendelse:

10.7.2 Hindring

Brann, vannskader og naturkatastrofer er eksempler på hindringer som omfattes av bestemmelsen. En hindring kan også skyldes en annen part, for eksempel streik. For personlige bevillingshavere vil også sykdom kunne innebære en hindring.

En noe spesiell type hindring er offentlige reguleringer. Dersom driften må stanse en viss tid på grunn av offentlige reguleringer, kan bevillingen ikke inndras. Dette gjelder derimot ikke dersom offentlige reguleringer hindrer driften permanent eller for svært lang tid.

10.7.3 Utenfor bevillingshavers kontroll

Hindringen må ligge utenfor bevillingshavers kontroll. Dersom hindringen er forårsaket av bevillingshaver selv, eller på annen måte skyldes bevillingshavers egne, klanderverdige forhold, vil bevillingen kunne inndras som følge av driftsstansen. Eksempelvis vil brudd på brannforskriftene kunne gi et selvstendig grunnlag for inndragning, jf. alkoholloven § 1-8.

Bevillingshaver må aktivt forsøke å overvinne hindringen ved å sette i verk rimelige tiltak. Dette innebærer for eksempel at bevillingshaver må starte gjenoppbygging o.l. så snart som mulig.

Merknader til nye regler om kunnskapsprøve, gebyr og kontroll av salgs- og skjenkesteder

Alkoholforskriften kapittel 5. Kunnskapsprøve

Kapittel 5 inneholder bestemmelser om kunnskapsprøve i alkoholloven for styrer, stedfortreder og kontrollør.

§ 5-1

Styrer, stedfortreder og kontrollør må ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dette kravet er oppfylt ved bestått kunnskapsprøve etter bestemmelsene i dette kapitlet.

Endret ved forskrift 8 des 2014 nr. 1547 (ikr. 1 jan 2016).

Helsedirektoratets merknader

Forskriften § 5-1 presiserer at styrer, stedfortreder og kontrollør må bestå en kunnskapsprøve som dokumentasjon for nødvendige kunnskaper om alkoholloven og tilhørende forskrifter. Kravet til styrer og stedfortreder følger også av alkoholloven § 1-7c tredje ledd. Forskriften § 5-1 andre punktum presiserer at kunnskapskravet er oppfylt ved bestått kunnskapsprøve.

Kunnskapsprøven for styrer og stedfortreder er knyttet til kunnskapskravet i alkoholloven. Bevillingshaver må påse at krav i henhold til andre lover, for eksempel etablererprøve etter serveringsloven § 5, også er oppfylt.

Kravet om kunnskapsprøve for kontrollører er nytt fra og med 1. januar 2016. Dette innebærer at alle som skal utføre kontroll må ha bestått kunnskapsprøven for kontrollører. Kravet gjelder også allerede godkjente kontrollører. Det vil være en overgangsordning på et halvt år. I overgangsperioden kan kommunene benytte kontrollører som ikke har avlagt kunnskapsprøve. Fra og med 1.7.2016 er kravet absolutt.

Kommunen er ansvarlig for at det benyttes kontrollører som har bestått kunnskapsprøve for kontrollører. Dette gjelder også hvis det er et vakselskap som utfører kontroll på vegne av kommunen. Kravet gjelder også for eksempel saksbehandlere som er med på stedlig kontroll.

Kunnskapsprøve for styrer og stedfortreder oppfyller ikke kunnskapskravet som stilles til kontrollører.

§ 5-2

Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om kommunal salgs- eller skjenkebevilling, og for sine kontrollører.

Fylkesmannen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til skip og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 første ledd.

Helsedirektoratet er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til tog, fly og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 annet ledd.

Kommunen kan avholde kunnskapsprøver for kandidater uten tilknytning til virksomhet med bevilling.

Flere bevillingsmyndigheter kan samarbeide om gjennomføring av prøver.

Endret ved forskrift 8 des 2011 nr. 1218 (i kraft 1 jan 2012). Endret ved forskrift 8 des 2014 nr. 1547 (ikr. 1 jan 2016)

Helsedirektoratets merknader

I følge forskriften § 5-2 første ledd er den kommune hvor en virksomhet er lokalisert, ansvarlig for å avholde prøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om kommunal salg- eller skjenkebevilling. Kommunen er også ansvarlig for å avholde kunnskapsprøve for kontrollører som kontrollerer kommunale bevillinger. Dette gjelder også hvis det er et vaktelskap som utfører kontroller på vegne av kommunen og kommunens egne saksbehandlere som utfører eller deltar på kontroll.

I henhold til § 5-2 andre ledd er fylkesmannen ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til skip og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 første ledd.

Når det gjelder ansvaret for å avholde prøver i tilknytning til statlige skjenkebevillinger for tog, fly og Forsvarets befalsmesser som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgraderte, er dette lagt til Helsedirektoratet, jf. § 5-2 tredje ledd.

Kravet til bestått kunnskapsprøve er i utgangspunktet knyttet til styrer og stedfortreder for den enkelte bevilling og til alle som skal utføre kontroll. Etter § 5-2 fjerde ledd gis imidlertid også kandidater uten tilknytning til eller et ansettelsesforhold i en virksomhet med bevilling mulighet til å avlegge prøven. Det er naturlig at disse kandidatene henvender seg til, og avlegger prøven, i bostedskommunen. Den enkelte kommune er etter forskriften ikke forpliktet til å avholde prøver for interesserte kandidater. Det vil imidlertid kunne være i kommunens interesse at de som måtte ønske det, særlig hvis de er ansatt i bransjen eller ønsker å satse på slik ansettelse, tilegner seg de kunnskaper og kvalifikasjoner som ligger i bestått prøve. I en situasjon hvor styrer eller stedfortreder slutter ved en virksomhet og ny person skal godkjennes, vil det være av stor verdi at flere ansatte har bestått prøven, eller at det finnes arbeidssøkende kandidater med bestått prøve.

Det presiseres at forskriften gir mulighet for samarbeid om felles gjennomføring av prøver, jf. § 5-2 femte ledd. En kommune kan for eksempel etter avtale avholde prøver for, eller sammen med, andre

kommuner og fylkesmenn. Slike avtaler kan i flere sammenhenger være praktiske og ressursbesparende. Prøvemyndighetene har også anledning til å overlate enkelte oppgaver til private aktører/kursholdere, men det understrekes at det er prøvemyndighetene som har det overordnede ansvaret for gjennomføringen.

§ 5-3

Bevillingsmyndigheten skal avholde prøve innen 2 måneder etter at den har mottatt melding om at prøve ønskes avlagt.

Helsedirektoratets merknader

Den enkelte bevillingsmyndighet står som hovedregel fritt med hensyn til om prøver skal avholdes regelmessig eller på forespørsel.

Forskriften § 5-3 pålegger imidlertid bevillingsmyndigheten å avholde prøve innen to måneder fra det tidspunkt bevillingsmyndigheten har mottatt melding om at prøve ønskes avlagt. Denne fristen gjelder kun for kandidater som etter alkoholloven har plikt til å avlegge kunnskapsprøven.

I de tilfellene hvor styrer eller stedfortreder slutter i en virksomhet, må bevillingshaver sørge for at ny styrer/stedfortreder avlegger kunnskapsprøven så snart som mulig. Virksomheten kan drive videre uten at ny styrer eller stedfortreder med avlagt kunnskapsprøve tiltrer umiddelbart. Begrunnelsen for dette er at det må gis en rimelig tid for prøveavleggelse. Det forutsettes at det for personer som trer inn midlertidig eller som ansettes, umiddelbart sendes inn melding til bevillingsmyndigheten om at prøve ønskes avlagt. Dersom bevillingshaver ikke sørger for at ny styrer/stedfortreder avlegger kunnskapsprøven så snart som mulig, vil dette være inndragningsgrunn.

En søknad om ny bevilling kan behandles selv om styrer og stedfortreder ikke er endelig godkjent fordi prøven ikke er bestått. Bevillingen kan imidlertid ikke utøves før styrer og stedfortreder er endelig godkjent av bevillingsmyndigheten, herunder bestått kunnskapsprøve.

Alle kontrollører må ha bestått kunnskapsprøven før de kan gjennomføre en kontroll.

§ 5-4

Prøven skjer i form av elektronisk flervalgsprøve som er forskjellig for henholdsvis salgsbevilling, skjenkebevilling og for kontrollører.

Bestått prøve for skjenkebevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 4, 5, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 3, 6, 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

Bestått prøve for salgsbevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 3, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 4, 5, 6 og 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

Bestått prøve for kontrollører skal dokumentere at kandidaten har tilstrekkelige kunnskaper om de bestemmelsene som er nevnt i annet og tredje ledd, til å kunne utføre forsvarlig salgs- og skjenkekontroll.

Endret ved forskrift 8 des 2014 nr. 1547 (i kraft 1 jan 2015). Endret ved forskrift 8 des 2014 nr. 1547 (ikr. 1 jan 2016)

Helsedirektoratets merknader

Forskriften § 5-4 fastsetter prøveform, prøvetid og hvilke bestemmelser i alkoholloven med forskrifter kandidaten skal ha kunnskap om eller kjennskap til.

Kunnskapsprøven er en elektronisk flervalgsprøve, dvs. at kandidaten skal velge mellom flere svaralternativ til hvert spørsmål, hvorav kun ett er korrekt. Antall riktige svar avgjør om kandidaten har bestått prøven.

Kunnskapskravene og prøvene er ulike for hhv. salgsbevilling, skjenkebevilling og kontrollører. Det skiller mellom hvilke bestemmelser kandidaten skal ha kunnskaper om og hvilke bestemmelser det bare kreves at kandidaten kjenner til. Se nærmere om kunnskapskravet på Helsedirektoratets nettsider: <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/alkohol/kunnskapsprove-i-alkoholloven>

Dersom en kandidat ikke består prøven, er det ikke adgang til å påklage dette vedtaket, jf. alkoholloven § 1-16. Prøven kan imidlertid avlegges på nytt uten begrensninger mot betaling av nytt gebyr.

Hjelpemidler

Styrer og stedfortreder, som har ansvaret for salget eller skjenkingen, bør kunne kommunisere med gjester, kunder, leverandører, ansatte og kontrollmyndigheten. For å kunne kommunisere med nevnte aktører, må det forutsettes at styrer og stedfortreder har et minimum av norskkunnskaper. Tilsvarende gjelder for kontrollører.

På denne bakgrunn er det ikke utarbeidet prøver på engelsk eller andre språk, og det er en begrenset adgang til å benytte hjelpemidler ved besvarelsen av prøven. Det er adgang til å bruke ordbøker som vil være til hjelp dersom enkelte ord eller uttrykk skulle være vanskelige å forstå. Det er ikke adgang til å benytte tolk.

For kandidater med lese- og skrivevansker kan kommunen godkjenne at en representant fra bevillingsmyndigheten bistår med å lese opp prøven og svaralternativene muntlig for kandidaten.

§ 5-5

Ved bestått prøve utsteder bevillingsmyndigheten bevis som dokumenterer at kunnskapskravet er oppfylt.

Helsedirektoratets merknader

Bestemmelsen fastslår at det ved bestått prøve skal utstedes et bevis som dokumentasjon på at kunnskapskravet er oppfylt. Beviset skal utstedes av den myndigheten som har avholdt prøven. Et standardisert prøvebevis er tilgjengelig i prøveportalen på <http://serveringsproven.no/login/index>. Helsedirektoratet anbefaler at dette benyttes.

Prøveportalen gir bevillingsmyndigheten oversikt over hvilke kandidater som har avlagt og bestått prøven. Bestått prøve medfører at kunnskapskravet er oppfylt på ubestemt tid.

§ 5-6

For avleggelse av prøve, herunder forsøk på avleggelse, betales et forskuddsgebyr på kr 400.

Endret ved forskrift 8 des 2014 nr. 1547 (i kraft 1 jan 2015).

Helsedirektoratets merknader

Forskriften § 5-6 fastsetter at det skal betales et gebyr for avleggelse av prøve eller forsøk på slik avleggelse. Gebyrets størrelse fremgår av forskriftsbestemmelsen. Gebyret skal betales på forhånd og vil ikke bli refundert dersom kandidaten ikke består prøven. Det skal betales gebyr for hver gang prøven forsøkes avlagt. Gebyret er fastsatt med bakgrunn i bevillingsmyndighetens utgifter i forbindelse med avvikling av prøven, blant annet lokalleie, vakthold og administrasjon.

Kapittel 6. Bevillingsgebyr

Kapittel 6 inneholder bestemmelser om bevillingsgebyr for kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og kommunal og statlig skjenkebevilling for alkoholholdig drikk.

§ 6-1

Bevillingsgebyr på kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1 og kommunal og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk fastsettes for ett kalenderår om gangen for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

Helsedirektoratets merknader

I henhold til § 6-1 skal det betales et årlig gebyr for hver enkelt bevilling til salg av alkoholholdig drikk gruppe 1 og skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3.

Bevillingsgebyret skal beregnes på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

§ 6-2

Gebyret skal betales etter følgende satser:

Salg:

- 0,20 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1

Skjenking:

- 0,44 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1

- 1,18 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2

- 3,87 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 3.

Bevillingsgebyret utgjør pr. år minimum kr 1540 for salg og kr 4800 for skjenking.

Bevillingsmyndigheten kan likevel i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere. For ambulerende bevilling kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr 340 pr. gang.

Endret ved forskrifter 8 des 2011 nr. 1218 (i kraft 1 jan 2012), 5 des 2012 nr. 1142 (i kraft 1 jan 2013), 26 nov 2013 nr. 1381 (i kraft 1 jan 2014), 8 des 2014 nr. 1547 (i kraft 1 jan 2015), 4 nov 2015 nr. 1294 (i kraft 1 jan 2016)

Helsedirektoratets merknader

Gebyret er fastsatt som et fast kronebeløp pr. liter og vil således øke med økende omsetning. I § 6-2 er det fastsatt én sats for alkoholholdig drikk gruppe 1 som selges, og tre ulike satser for alkoholholdig drikk som skjenkes. Gebyrfastsettelsen skjer ved at antall liter alkoholholdig drikk multipliseres med den aktuelle satsen for alkoholgruppen.

Uavhengig av omsetningens størrelse skal det betales et minstegebyr for salg og for skjenking. Gebyrets størrelse fremgår av forskriftsbestemmelsen.

Det presiseres at gebyr for bevilling gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning etter alkoholloven § 1-6 tredje ledd, skal beregnes på samme måte som de ordinære bevillingene, dvs. etter omsatt vareliter av de ulike gruppene alkoholholdig drikk. Dette innebærer at arrangementer med stor omsetning og kostnadskrevende saksbehandling og kontroll gir gebyrinntekter som står i forhold til dette.

For ambulerende bevilling etter alkoholloven § 4-5 kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr pr. gang.

Bevillingsgebyret skal fastsettes for kommende kalenderår på bakgrunn av forrige års omsetning og opplysninger om forventet omsetning. Bevillingshaver har plikt til å oppgi sin omsetning ved å sende inn omsetningsoppgave over forrige års omsetning og forventet omsetning i inneværende år. For å sikre at salgs- og skjenkestedenes omsetningsoppgaver er korrekte kan det kreves bekreftelse fra revisor.

Forskriften åpner for at bevillingsmyndigheten i særlige tilfeller kan sette gebyret lavere enn ordinært minstegebyr. Dette er ment som en snever unntaksregel, i første rekke beregnet på steder hvor salg eller skjenking av alkoholholdig drikk utgjør en svært liten del av virksomheten og har liten økonomisk betydning.

Det legges til grunn at bevillingsmyndigheten er nærmest til å foreta vurderingen av i hvilke tilfeller det vil gi et svært urimelig resultat å anvende minstegebyret. Det er derfor ikke gitt retningslinjer om gebyrnivå eller hva som ligger i «særlige tilfeller». Det er opp til bevillingsmyndigheten å avgjøre hva som er særlige tilfeller, bl.a. under hensyn til virksomhetens art, omsetningens omfang og til at bevillingsmyndigheten bruker ressurser ved søknadsbehandling, kontroll mv. også ved slike bevillinger.

Det presiseres at bevillingsmyndigheten aldri vil ha plikt til å benytte unntaksbestemmelsen.

Gebyret tilfaller den myndighet som har ansvaret for å føre kontroll med utøvelsen av bevillingen. Gebyrene er ikke øremerket, men ved departementets beregning av gebyrets størrelse er det sett hen til forventede kostnader ved behandling av bevillingssøknaden og kontroll med utøvelsen av bevillingen.

Hvis det er gitt bevilling fra flere kommuner til én og samme virksomhet, må det betales bevillingsgebyr til samtlige av kommunene. Dette gjelder for eksempel skip og båter som har flere kommunale skjenkebevillinger. Dette betyr at for hver kommunale bevilling skipet har, må det betales minstegebyr og eventuelt overskytende gebyr etter hvor mye som omsettes. Dette skyldes at gebyret er knyttet til kommunes utgifter med behandling og kontroll av bevillinger.

§ 6-3

Bevillingsmyndigheten fastsetter frister for bevillingshavers innsendelse av oppgave over forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk og innbetaling av gebyr.

Ved årets utløp skal bevillingshaver sende inn oppgave over faktisk omsatt mengde alkohol. Dersom det foreligger et avvik mellom tidligere oppgitt forventet omsetning og faktisk omsetning, kan bevillingsmyndigheten foreta en etterberegning og et etteroppgjør.

Helsedirektoratets merknader

Bevillingsmyndigheten fastsetter frist for innsendelse av omsetningsoppgave og tidspunktet for innbetaling av gebyret, jf. § 6-3. Det kan være rimelig å fastsette terminvise innbetalinger.

Dersom det ved årets utløp viser seg at det foreligger et avvik mellom den omsetningen som innbetalt gebyr er basert på og faktisk omsetning, kan bevillingsmyndigheten foreta en etterberegning og et etteroppgjør. Det er således opp til bevillingsmyndigheten å treffe avgjørelse om dette. Et etteroppgjør skal i så fall gjennomføres konsekvent for alle bevillingshavere og må således omfatte både de som skal betale tilleggsgebyr og de som får overskytende gebyr refundert.

Kapittel 9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

§ 9-1

Kommunen har ansvar for kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk i gruppe 1 og statlig bevilling etter alkoholloven § 5-3 første ledd, herunder for kontroll med føring av internkontroll etter kapittel 8 i forskriften her.

Helsedirektoratets merknader

Bestemmelsen presiserer at kommunen har ansvaret for å føre kontroll med utøvelsen av kommunale salgs- og skjenkebevillinger, samt statlige bevillinger etter alkoholloven 5-3 første ledd (Forsvarets befalsmesser). Det presiseres videre at kommunen skal kontrollere føring av internkontroll, se også merknadene til kapittel 8.

Kommunene har ansvar for å utforme en lokalt tilpasset alkoholpolitikk der kontroll og sanksjoner står sentralt. Se også merknader til kapittel 10 om prikktildeling og inndragning.

§ 9-2

Kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

Helsedirektoratets merknader

Kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder om hvordan omsetningen av alkohol bør skje. Det presiseres at veiledningsplikten også omfatter bestemmelsene om internkontroll i kapittel 8.

Kommunene bør aktivt informere bevillingshavere om hvordan alkoholregelverket er å forstå og praktiseres i kommunen. Dette kan bidra til en felles forståelse av roller, forventninger og krav etter alkoholloven. Kommunen bør videre sikre at bevillingshavere blir informerte om endringer og nye

regler. Kommunen skal også gi råd og veiledning om hvordan salg og skjenking bør skje for å sikre at alkoholpolitiske og sosial hensyn ivaretas.

Se også merknader til kapittel om prikktildeling og inndragning samt Helsedirektoratets *Veileder i salgs- og skjenkekontroll* på <https://helsedirektoratet.no/Sider/Veileder-i-salgs-og-skjenkekontroll.aspx>

§ 9-3

Kommunen er ansvarlig for at de som skal foreta kontroll ved salgs- og skjenkestedene (kontrollørene) får nødvendig opplæring i alkohollovgivningen, kontrollmetoder og rapportskrivning for å kunne ivareta sine oppgaver. Kontrollørene skal ha bestått kunnskapsprøve etter kapittel 5 i denne forskriften.

Endret ved forskrift 8 des 2014 nr. 1547 (ikr. 1 jan 2016)

Kommunen har ansvar for kvaliteten på kontrollene, og for at kontrollørene får nødvendig og god nok opplæring. Alle kontrollører som skal gjennomføre kontroll må ha bestått kunnskapsprøven for kontrollører. Se mer om dette kravet i merknadene til § 5-1.

Selve kontrollen kan foretas av ansatte i kommunen, engasjerte kontrollører eller av private vaktsselskap engasjert av kommunen. Uavhengig av hvem som gjennomfører kontrollen, har kommunen ansvaret for at kontrollene holder den nødvendige kvaliteten. Sentralt i dette, vil være at kontrollørene har fått den nødvendige opplæringen. Hvis kommunen velger å leie inn for eksempel et vaktsselskap til å gjennomføre kontroll må kommunen utarbeide en kravspesifikasjon som sikrer god kvalitet på kontrollene og at kommunen kjøper en tjeneste som er tilpasset kommunens behov.

Ved bruk av private aktører omfattes de av vaktsselskapets ansatte som utfører kontrolloppgavene av habilitetsbestemmelsene i forvaltningsloven. I vurderingen av hver enkelt kontrollørs habilitet må det også trekkes inn hva slags forhold vaktsselskapet har til skjenkestedet og hva dette betyr for den enkelte kontrollør.

Det vises til Helsedirektoratets *Veileder i salgs og skjenkekontroll*, kap. 4, for mer praktisk informasjon om organisering av kontrollene <https://helsedirektoratet.no/Sider/Veileder-i-salgs-og-skjenkekontroll.aspx>

§ 9-4

Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Kommunen skal sikre at kontrollen til enhver tid er rettet mot de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av de lokale forhold.

Helsedirektoratets merknader

Salgs- og skjenkekontroller skal kontrollere at bevillingshaver oppfyller sine forpliktelser etter alkohollovgivningen. Kontrollen skal omfatte alle bestemmelsene i alkoholloven, tilhørende forskrifter og eventuelle vilkår i bevillingsvedtaket.

Ifølge bestemmelsen skal kontrollen særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Disse bestemmelsene befinner seg i kjernen av alkohollovens formål om å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader av alkoholbruk, og det er derfor særlig viktig at disse bestemmelsene overholdes.

Ifølge bestemmelsens siste punktum skal kommunen selv vurdere hvilke forhold det skal fokuseres på ved den enkelte kontroll. Kommunen kjenner de lokale forholdene best og vil derfor ha best forutsetning for å vurdere hvilke bestemmelser kontrollen bør rettes mot.

Å utføre målrettede og effektive kontroller krever at man kartlegger utelivet. En risikoanalyse vil fortelle hvor og når faren for brudd på alkoholloven er størst, for eksempel de siste timene natt til lørdag og søndag. I tillegg må kontrollene planlegges nøye og utføres av kontrollører som har bestått kunnskapsprøven for kontrollører og har nødvendig kompetanse til å gjennomføre kontroll.

Det vises til Helsedirektoratets *Veileder i salgs og skjenkekontroll*, kap. 5, for mer praktisk informasjon om gjennomføring av kontrollene <https://helsedirektoratet.no/Sider/Veileder-i-salgs-og-skjenkekontroll.aspx>

§ 9-5

Kontroll av skjenkesteder skal gjennomføres med minst to kontrollører.

Kontrollen av salgs- og skjenkesteder kan foregå åpent eller anonymt.

Etter utført kontroll skal kontrollørene alltid presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

Endret ved forskrift 8 des 2014 nr. 1547 (ikr. 1 jan 2016)

Helsedirektoratets merknader

Ifølge § 9-5 første ledd skal kontroll av skjenkesteder gjennomføres med minst to kontrollører. Bakgrunnen for kravet er å sikre gode observasjoner og vurderinger. En rapport fra to kontrollører har en større bevismessig verdi enn om kun en kontrollørs observasjoner ligger til grunn for vurderingene. Videre vil det å bruke minst to kontrollører gi bedre rettsikkerhet for bevillingshaver,

samtidig som det øker sjansen for at en kontroll avdekker eventuelle brudd. Kravet i første ledd gjelder kun ved kontroll av skjenkesteder.

Helsedirektoratet anbefaler at kontroll av salgssteder også bør gjennomføres med minst to kontrollører. Kommunen må vurdere om det er tilstrekkelig med en kontrollør på steder der faren for avvik er liten.

Ifølge § 9-5 andre ledd kan kontrollen foregå åpent eller anonymt. Det legges til grunn at anonym kontroll kun kan foregå der kontrollørene (og publikum) har alminnelig adgang. Kontroll av lager, bakrom, regnskap og lignende må følgelig skje åpent.

Uansett om kontrollen er åpen eller anonym, skal kontrollørene presentere og legitimere seg for en ansvarshavende på stedet etter utført kontroll. Kontrollørene skal også fortelle den ansvarshavende om de observasjoner som er gjort på stedet.

Kontrollørene bør gi seg til kjenne straks etter avdekking av forhold hvor bevisproblematikk kan oppstå. For å hindre uklarhet rundt bevisspørsmål og sørge for god kontradiksjon, bør bevillingshaver få anledning til å imøtegå opplysningene umiddelbart.

I etterkant av kontrollen skal kontrollørene skrive rapport om sine observasjoner på stedet. Ettersom kommunen bygger en eventuell inndragning på rapporten(e), er det viktig at kvaliteten på rapporten(e) er god.

Det vises til Helsedirektoratets *Veileder i salgs og skjenkekontroll*, kap. 5, for mer praktisk informasjon om gjennomføring av kontrollene <https://helsedirektoratet.no/Sider/Veileder-i-salgs-og-skjenkekontroll.aspx>

§ 9-6

Skriftlig rapport sendes snarest mulig - og innen en uke - til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å uttale seg innen to uker.

Rapportene sendes bevillingsmyndigheten. Rapporter fra steder med statlig bevilgning skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.

Helsedirektoratets merknader

Ifølge § 9-6 første ledd skal kommunen snarest mulig – og innen én uke etter at kontrollen fant sted – sende skriftlig rapport til salgs- eller skjenkestedet. Bevillingshaveren skal gis adgang til å komme med sine synspunkter innen to uker.

Dersom det er engasjerte kontrollører som sender rapporten til bevillingshaver, skal rapporten også sendes bevillingsmyndighetene, jf. § 9-6 andre ledd. Ordet ”bevillingsmyndigheten” viser tilbake til bevillingsmyndigheten for det enkelte salgs- og skjenkested, m.a.o. henholdsvis kommunal og statlig

bevillingsmyndighet. Rapporter fra steder med statlig bevilling skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Dersom salgs- eller skjenkestedets uttalelse foreligger, skal denne sendes med.

§ 9-7

Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

Helsedirektoratets merknader

Ifølge § 9-7 skal kontroll skje så ofte det er behov. Hvert bevillingssted skal likevel kontrolleres minst én gang hvert år. Til sammen skal kommunen utføre tre ganger så mange kontroller som det er salgs- og skjenkesteder i kommunen. Det betyr at kommunen selv bestemmer hvordan kontrollene skal fordeles på de ulike bevillingsstedene.

Kontrollene skal fordeles ut fra risikoforhold ved det enkelte salgs- og skjenkested. Faktorer som vil spille inn her, vil være stedets konsept, historikk, sesong, geografisk plassering, åpningstid, mv. Det betyr at enkelte salgs- og skjenkesteder der det er fare for avvik, skal ha flere kontroller enn steder der risikoen for brudd er liten. Det vil for eksempel normalt være behov for flere kontroller på en nattklubb enn ved et sykehjem.

Ambulerende bevillinger og bevillinger for en enkelt anledning, for eksempel festivaler og lignende skal også kontrolleres. Disse kontrollene kommer i tillegg til de ordinære skjenkekontrollene.

§ 9-8

Innenfor rammen av denne forskrift kan kommunen fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

Helsedirektoratets merknader

I § 9-8 oppstilles en bestemmelse om at kommunen kan fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.